

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 175g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală
(*obligarea procurorului de a acorda inculpatului acces la materialele
dosarului în ședința preliminară*)

CHIȘINĂU

2 februarie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 9 noiembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarelor,
Deliberând pe 2 februarie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Oleg Gonța, parte în dosarul nr. 1-1737/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dnul judecător Aureliu Postică din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) lit.a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 24 iunie 2020, dl procuror Igor Demciucin l-a învinuit, printr-o ordonanță, pe dl Oleg Gonța de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 190 alin. (5) [*escrocherie comisă în proporții deosebit de mari*] din Codul penal.

4. Procurorul a informat partea apărării despre finalizarea urmăririi penale, iar pe 29 iunie și, respectiv, pe 6 iulie 2020, a fost stabilită acordarea accesului părții apărării la materialele dosarului penal.

5. Pe 10 iulie 2020, cauza penală privind învinuirea dlui Oleg Gonța a fost înregistrată la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, conform competenței.

6. În cadrul ședinței preliminare de judecată, în baza articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, instanța de judecată a constatat că procurorul nu a dat învinuitului o copie de pe rechizitoriu și l-a obligat să facă acest lucru în cadrul ședinței de judecată.

7. Pe 20 octombrie 2020, dl Oleg Gonța și apărătorul său, dl avocat Gheorghe Malic, au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală.

8. Printr-o încheiere din 23 octombrie 2020, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 293 Prezentarea materialelor de urmărire penală

„(1) După verificarea de către procuror a materialelor cauzei și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art. 291, procurorul aduce la cunoștință învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor despre terminarea urmăririi penale, locul și termenul în care ei pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale. Părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor li se prezintă pentru a lua cunoștință doar materialele referitoare la acțiunea civilă la care sunt parte.

[...]

(3) Pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale, ele se prezintă cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou. La cererea părților, vor fi prezentate și corpurile delictive, vor fi reproduse înregistrările audio și video, cu excepția cazurilor prevăzute în art. 110. Dacă dosarul penal are mai multe volume, acestea se prezintă concomitent pentru a se lua cunoștință de materialele respective ca persoana care ia cunoștință de ele să poată reveni la oricare din aceste volume de mai multe ori. Pentru a se lua cunoștință de dosarele voluminoase, procurorul, printr-o ordonanță, poate întocmi un grafic, coordonat cu apărătorul, prin care stabilește data și numărul volumelor pentru studiere.

[...].”

Articolul 295 Soluționarea cererilor în legătură cu terminarea urmăririi penale

„(1) Cererile înaintate după ce s-a luat cunoștință de materialele urmăririi penale se examinează de către procuror în termen de cel mult 15 zile, prin ordonanță motivată se dispune admiterea sau respingerea lor și, în termen de 24 de ore, se aduc la cunoștință persoanelor care le-au înaintat.

[...].”

Articolul 297 Trimiterea cauzei în judecată

„[...]

(2) În cazul în care învinuitul se abține de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și a primi rechizitoriul, procurorul trimite cauza în judecată fără efectuarea acestor acțiuni procesuale, dar cu anexarea la dosar a probelor care confirmă abținerea învinuitului, iar în cazul sustragerii – și a informației despre măsurile luate pentru căutarea acestuia, dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului.

(3) În situația prevăzută în alin. (2), copia de pe rechizitoriu se înmânează, în mod obligatoriu, apărătorului învinuitului și reprezentantului lui legal, cărora li se prezintă și materialele cauzei pentru a lua cunoștință de ele.

(4) Toate cererile, plângerile și demersurile înaintate după trimiterea cauzei în judecată se soluționează de către instanța care judecă cauza.

[...].”

Articolul 351
Numirea cauzei spre judecare

„[...]

(6) În cazul în care cauza a fost trimisă în instanța de judecată fără ca învinuitul să ia cunoștință de materialele dosarului și fără a primi copia de pe rechizitoriu, iar în ședința preliminară învinuitul s-a prezentat, instanța dispune executarea acestor măsuri de către procuror.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că prevederile contestate din Codul de procedură penală sunt imprevizibile și nu conțin garanții împotriva arbitrarului. În consecință, prevederile criticate ar afecta în mod grav un șir de drepturi fundamentale, garantate părții apărării la etapa finalizării urmăririi penale de Codul de procedură penală și de Legea cu privire la avocatură.

12. În opinia sa, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 4, 20, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, conform căruia „în cazul în care cauza a fost trimisă în instanța de judecată fără ca învinuitul să ia cunoștință de materialele dosarului și fără a primi copia de pe rechizitoriu, iar în ședința preliminară învinuitul s-a prezentat, instanța dispune executarea acestor măsuri de către procuror”.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care învinuitul nu a primit o copie de pe rechizitoriu după finalizarea urmăririi penale. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. Prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (a se vedea DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19).

20. Curtea constată că autorul afirmă că prevederile contestate încalcă articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

21. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 4, 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare (a se vedea DCC nr. 6 din 11 ianuarie 2021, § 21 și jurisprudența citată acolo). Pentru a fi aplicabile, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturi substanțiale garantate de Constituție (*ibidem*).

22. Sub acest aspect, cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, Curtea notează că acest articol, care garantează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 28). Dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu (*ibidem*, § 49). Caracterul echitabil trebuie apreciat având în vedere întreg procesul penal (*ibidem*, § 50).

23. Curtea reține că, în baza articolului 293 alin. (1) din Codul de procedură penală, procurorul aduce la cunoștința învinutului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor informația referitoare la terminarea urmăririi penale, la locul și la termenul în care pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale.

24. Totodată, conform articolului 296 alin. (5) din Codul de procedură penală, procurorul îi oferă învinutului copia de pe rechizitoriu.

25. În ipoteza în care procurorul nu îndeplinește aceste prescripții normative și trimite cauza în judecată, iar învinutul se prezintă în ședința de judecată, atunci instanța sesizată dispune, în baza articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, executarea măsurilor în discuție de către procuror. În acest context, cererile, plângerile și demersurile legate de urmărirea penală vor fi examinate de către instanța care judecă cauza [a se vedea articolul 297 alin. (4) din Codul de procedură penală].

26. Astfel, prevederile contestate nu reclamă vreo problemă de constituționalitate din perspectiva dreptului la un proces echitabil.

Dimpotrivă, prevederile contestate conțin o garanție pentru partea apărării. În consecință, nu există ingerințe în articolul 20 din Constituție.

27. Pentru că nu s-a demonstrat incidența dreptului fundamental invocat de autorul sesizării, Curtea subliniază că nici articolele 4, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

28. De asemenea, Curtea nu poate reține critica de neconstituționalitate în partea în care autorul pretinde că dispozițiile contestate ar fi în contradicție cu mai multe prevederi din Codul de procedură penală și din Legea cu privire la avocatură. În acest sens, Curtea reiterează că examinarea constituționalității unui text de lege are în vedere compatibilitatea acestui text cu dispozițiile constituționale pretins a fi încălcate, dar nu raportarea la alte norme infraconstituționale sau compararea prevederilor mai multor legi între ele și furnizarea unei concluzii care ar rezulta din comparație la dispoziții ori principii ale Constituției (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr.40 din 21 decembrie 2017, § 29; DCC nr.139 din 12 decembrie 2019, § 25; DCC nr.73 din 30 iunie 2020, § 52; DCC nr.122 din 22 octombrie 2020, § 27). Astfel, o pretinsă incompatibilitate între două sau mai multe norme legale infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și aplicare a legii, a cărei rezolvare revine instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 135 din 24 noiembrie 2020, § 25 și jurisprudența citată acolo).

29. Mai mult, Curtea observă că, sub aparența unor critici referitoare la neclaritatea și la imprevizibilitatea prevederilor contestate, autorul excepției de neconstituționalitate își exprimă, prin argumentele invocate, dezacordul cu felul în care au fost interpretate și aplicate textele contestate într-o cauză penală concretă.

30. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 6 din 11 ianuarie, § 26 și jurisprudența citată acolo). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată.

31. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Oleg Gonța, parte în dosarul nr. 1-1737/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 2 februarie 2021
DCC nr. 14
Dosarul nr. 175g/2020*